

шляхів, енергетичних та інфраструктурних мереж. Використати всі вигоди геополітичне розташування прикордонних регіонів України, Польщі, Словаччини, Угорщини та Румунії можна шляхом пошуку спільних економічних та інших регіональних інтересів, їх гармонізації з національними пріоритетами усіх країн, основними тенденціями міждержавного співробітництва. Цьому можуть сприяти традиції транскордонного співробітництва між країнами, вироблені у другій половині ХХ століття.

УДК 336.14:353

Ігнатишин М.В.,
к. е. н., доцент кафедри фінансів
Мукачівський державний університет,
Василенко В.М., магістр,
Мукачівський державний університет

МІЖБЮДЖЕТНІ ТРАНСФЕРТИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВИРІВНЮВАННЯ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ

Сучасні підходи до реформування економічних відносин в Україні потребують значних змін, де особливого значення набувають питання вдосконалення міжбюджетних відносин як дієвого інструменту збалансування бюджетів місцевих органів влади.

Трансферти є однією з форм фінансування соціально-економічного розвитку та механізмом його регулювання. За Бюджетним кодексом України [4], міжбюджетні трансферти – це «кошти, які безоплатно і безповоротно передаються з одного бюджету до іншого». Вони поділяються на чотири види:

- ✓ дотації вирівнювання;
- ✓ субвенції;
- ✓ кошти, що передаються до Державного бюджету України та місцевих бюджетів з інших місцевих бюджетів;
- ✓ інші дотації.

Основним принципом сучасних міжбюджетних відносин в Україні є відповідальність усіх учасників бюджетного процесу. Так, у Постанові N 227 Кабінету Міністрів України від 22 квітня 2015 р. «Про внесення змін до Порядку перерахування міжбюджетних трансфертів» [2] окреслено, що Казначейство перераховує обласним, міським, районним та іншим бюджетам місцевого самоврядування кошти, які передбачені як міжбюджетні трансферти у Державному бюджеті України відповідно до розпису в рівних частинах.

Кошти з Державного бюджету, які не матимуть цільового використання, повинні надаватися тільки у вигляді дотації вирівнювання. Метою надання дотації вирівнювання та коштів, що підлягають передачі в державний бюджет, є пом'якшення територіальних відмінностей у рівні бюджетної забезпеченості, стимулювання діяльності місцевих органів влади та реалізація державної бюджетної політики через передачу коштів у вигляді цільових трансфертів [1].

Згідно з даними Державної казначейської служби України [3], сума переданих коштів з місцевих бюджетів до Державного бюджету України протягом 2012-2015 рр. зменшилася з 6,6 млрд. грн. міжбюджетних трансфертів до 1,3 млрд. грн., або на 80,3%; у 2015 році сума перерахованих міжбюджетних трансфертів до Державного бюджету України, навпаки, збільшилася з 1,3 до 1,6 млрд. грн., або на 18,8%. У цілому загальний обсяг трансфертів до Державного бюджету України за 2012–2015 рр. зменшився на 5,0 млрд. грн. (рис. 1). Такі зміни пов'язані перш за все зі зменшенням запланованого обсягу перерахування міжбюджетних

трансфертів із бюджету внаслідок зарахування 50% податку з доходів фізичних осіб до державного бюджету.

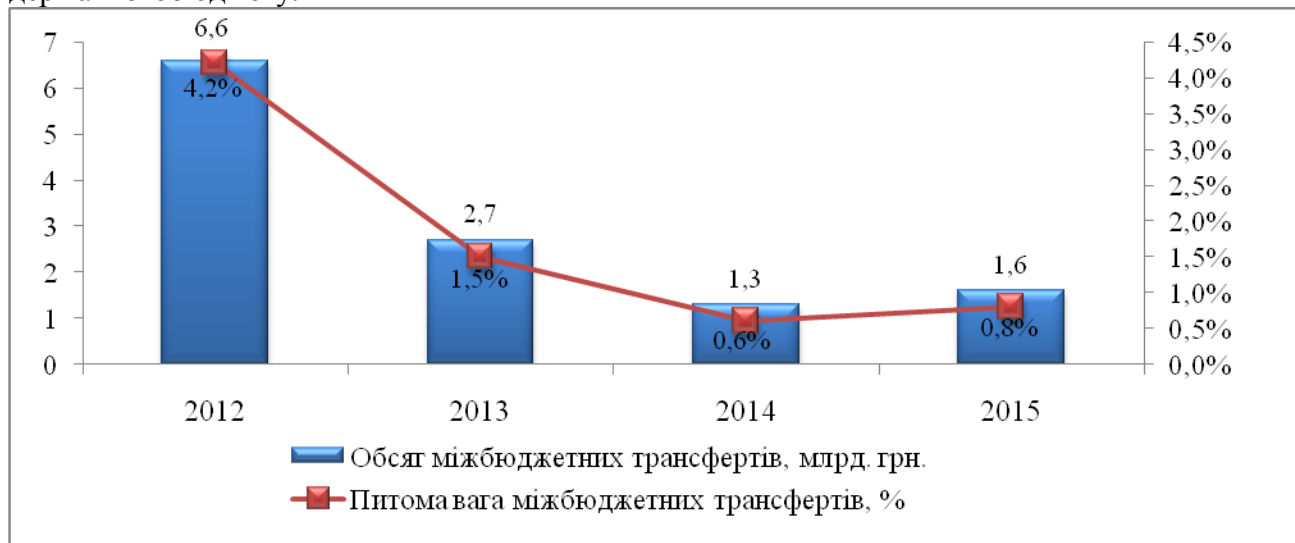

Рис.1. Обсяг міжбюджетних трансфертів з місцевих бюджетів до Державного та їх роль у доходах Державного бюджету України за 2012-2015 рр.

Джерело: побудовано на основі [3]

Згідно з Бюджетним кодексом України, субвенції – міжбюджетні трансферти для використання на певну. Вони виділяються з бюджету вищого рівня для бюджету нижчого рівня і мають виключно цільове призначення для здійснення фінансування певного заходу та підлягають поверненню у випадку порушення цільового використання.

Розподіл обсягу міжбюджетних трансфертів згідно з Бюджетним кодексом та Законом України «Про Державний бюджет України на відповідний рік» між бюджетами міст обласного значення і районними бюджетами визначається на основі формули, яка затверджується Кабінетом Міністрів України.

Сучасна ситуація у сфері фінансового забезпечення регіонального розвитку доводить, що, незважаючи на дієві кроки, здійснені впродовж реформування бюджетної сфери, фінансова міцність органів місцевого самоврядування значною мірою залишається декларативною.

Однією з вагомих проблем фінансового забезпечення регіонів є залежність місцевих бюджетів від загальнодержавних трансфертів.

Порядок та умови надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам затверджуються Кабінетом Міністрів України не пізніше 30 днів з дня набрання чинності Закону про Державний бюджет України. Також, на підставі критеріїв, визначених Кабінетом Міністрів України, здійснюється розподіл додаткових дотацій між місцевими бюджетами.

На основі проведеного дослідження можна зробити висновок, що основними недоліками міжбюджетних відносин залишаються такі:

- трансферти з Державного бюджету мають більшу частку відповідно до податкових надходжень до місцевих бюджетів;
- розподіл дотацій та субвенцій мають непередбачуваний і нечіткий характер;
- обмеженість повноважень у місцевих органах влади щодо наповнення й незалежності місцевих бюджетів тощо.
- Серед причин низької ефективності та постійного збільшення трансфертів слід назвати наступні:
 - неефективність державного фінансування сфери соціального захисту та соціального забезпечення, що пов'язано з необґрунтованим плануванням витрат;
 - при прийнятті законів про Державний бюджет України систематично зупиняється дія інших законів щодо надання пільг і гарантій, які є складовою конституційного права громадян на соціальний захист і достатній рівень життя;

- застаріла та недосконала система пільг, а також відсутність норм споживання або завищені норми споживання при наданні пільг.

Таким чином, необхідним кроком у напрямку вирішення регіональних проблем залишається реформування існуючої та побудова нової сучасної моделі міжбюджетних відносин, шляхом вирішення окреслених проблем. Нова модель сприятиме гармонізації інтересів економічних суб'єктів, які користуються суспільними благами, з тими, хто приймає рішення про їх надання.

Література:

1. Бюджетний кодекс України (у редакції від 19.05.2011 р. № 3396-VI зі змінами та доповненнями) // Інформаційно-пошукова система «Ліга» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.liga.net>.
2. Про внесення змін до Порядку перерахування міжбюджетних трансфертів : Постанова Кабінету міністрів України від 22.04.2015 р. N 227. [електронний ресурс]. – режим доступу : [http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/227-2015- %D0%BF](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/227-2015-%D0%BF).
3. Сайт Державної казначейської служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://treasury.gov.ua/main/uk/index>.
4. Деякі питання розподілу обсягу міжбюджетних трансфертів: Постанова Кабінету Міністрів України від 8 грудня 2014 р. №1149 // Офіційний вісник України. – 2014. – № 97. – С. 14. – Ст. 3441.

УДК 336.201.3

Ігнатишин М. В.,
к.е.н., доцент кафедри фінансів,
Мукачівський державний університет,
Луник В. Р., магістр,
Мукачівський державний університет

ПОДАТКОВЕ НАВАНТАЖЕННЯ -ФІНАНСОВИЙ ІНДИКАТОР ХАРАКТЕРИСТИКИ ОБСЯГУ ПОДАТКОВИХ ВИЛУЧЕНЬ

Однією із найактуальніших проблем побудови вітчизняної системи економічних відносин є створення ефективної системи оподаткування та реалізація на практиці дієвої податкової політики, направленої на спрощення взаємовідносин платників податків та держави. Вагоме місце у цьому процесі займає проблема забезпечення оптимальної величини та рівномірності розподілу податкового тягара як необхідної передумови розвитку суб'єктів господарювання.

Характеризуючи податки та в цілому податкове навантаження, можна констатувати, що податковий тиск є одним із ключових чинників, що впливає на мотивацію суб'єктів господарювання з ведення бізнесу і виконання податкових зобов'язань, отже і на фінансові можливості держави.

Податкове навантаження можна розрахувати в цілому по Україні, в розрізі по підприємству, в розрізі по кожному виду податку.

В результаті надмірного податкового тиску багато суб'єктів господарювання йдуть в тінь. За оцінками економістів тіньовий сектор економіки України складає 50% ВВП і більше.

Для оцінки рівня оподаткування використовується показник податкового навантаження, який виступає як фінансовий індикатор, що характеризує обсяги податкових вилучень. Для визначення податкового тиску та макро та мікро рівнях застосовуються два підходи до його визначення – абсолютний і відносний підходи[1, с.80].